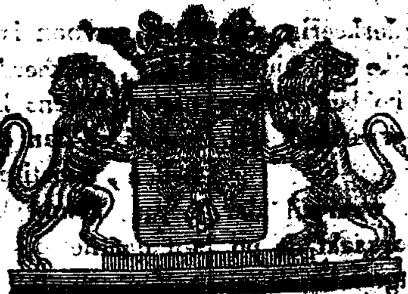
A°. 1832. N°. 113.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 22 September.

FRANKFORT, den 18den September.

Berigten uit Konstantinopel, van den 18den Augustus, melden het volgende; Wegens den tegenspoed, dien de veldmaarschalk van Natolie, *Hussein*-pacha, in den tegenwoordigen veldtogt heeft ondervonden, heeft de Sultan besloten, om aan den groot-vizier, wien het is gelukt, den opstand in Bosnie geheel te dempen, het opperbevel der armee in Natolie, in plaats van *Hussein*-pacha, op te dragen. De groot-vizier heeft aanschrijving ontvangen, om onverwijld te Konstontinopel te komen, van waar hij weinige dagen daarna zich naar het leger moet begeven. Tot zijne aankomst bij de armee zal *Reuff*-pacha, die reeds van Konstantinopel vertrokken is, als plaatsvervanger van den groot-vizier, het opperbewind der armee overnemen, en *Hussein*-pacha zal een opperkommando bij dezelve bekomen. *Reuff*-pacha heeft wijders het gezag en den titel van algemeenen stedehouder van Natolie bekomen, en de stedehouder van Silistria, *Mehemet*-pacha, is tot seraskier van het leger benoemd,

In een der laatste nommers van den *Moniteur Ottoman* leest men:

« Uit de jongste berigten, aangaande de operatien der armee in Syrie bekend gemaakt, is gebleken, dat het hoofdkwartier zich te Antiochie bevond. Een berigt van den veldmaarschalk van den 21sten Julij meldt, dat hij die stad verlaten en den weg naar Aleppo ingeslagen had. Middelerwijl was het, door eene afdeeling der vloot geëskorteerde transport levensmiddelen en munitie in de haven van Alexandrette aangekomen, waarvan de veldmaarschalk dadelijk verwittigd werd.

Hij had Aleppo en de omstreken dezer stad ontbloot gevonden van levensmiddelen; door langer die stelling te behouden, moest het dus met elken dag moeijelijker worden de armee te voeden. Aan den anderen kant was het volstrekt noodzakelijk, dat de stelling van Alexandrette, die voor de gemeenschap met de vloot van groot gewigt is, in eenen behoorlijken staat van verdediging wierd gebragt, om bij de verdere operatien tegen alle overrompeling van de zijde des vijands beveiligd te zijn. De veldmaarschalk had derhalve, toen hij zijn berigt schreef, besloten, naar Alexandrette terug te keeren, en aldaar vooreerst zijn hoofdkwartier te vestigen. Hij zal van daar voor de oprigting van magazijnen in het binnenste des lands zorg dragen, en de verdedigingswerken doen uitvoeren, welke op dit gedeelte der kust vereischt worden. — Een later berigt van den 23sten Julij behelst de volgende bijzonderheden: Weinige dagen nadat het hoofdkwartier Antiochie verlaten had, werd die stad door eene afdeeling Egyptische troepen bezet. *Mehemed*-pacha, gouverneur van Silistrie, heeft, aan het hoofd van het ongeregelde korps, dat hij kommandeert, de Egyptenaren met groote kracht aangevallen, ze geslagen, uit de stad verjaagd, hun wapens en verscheidene munitiewagens ontnomen en eenige honderd krijgsgevangenen gemaakt.

» Er is last gegeven tot oprigting van een bijzonder legerkorps, hetwelk over Sivas naar Damaskus zal moeten trekken.

« De gouverneur van Cyprus heeft aan de regering berigt gezonden, dat de vloot, onder bevel van den kapudan-pacha, toen zij in de wateren van dat eiland aankwam, een Egyptisch eskader, bestaande uit 2 korvetten en 1 brik, ontmoet heeft. Na eenen zwakken tegenstand, zijn een dezer korvetten en de brik in handen van den kapudan-pacha gevallen; aan de andere korvet gelukte het, ofschoon zij zeer gehavend werd, in volle zee te komen en zich door de vlugt te redden.

— De keurvorst van Hessen heeft, zoo het schijnt, uit hoofde der onrustige bewegingen in Zwitserland, de reis derwaarts niet voortgezet, maar is naar het kasteel Philipsruhe teruggekeerd.

— Men was dit jaar te Kassel voornemens, om den 14den September, als den dag, waarop voor twee jaren door den keurvorst de belofte werd gedaan om de stenden te zullen oproepen, ten einde over eene nieuwe staatsregeling te beraadslagen, plegtig te vieren. De burgemeester vond er geene zwarigheid in; maar verlangde, dat daartoe vooraf de vergunning van het ministerie van binnenlandsche zaken mogt gevraagd worden. Eene deputatie der burgerij, uit 15 personen bestaande, begaf zich naar den minister, doch kreeg geen voldoend antwoord. Eindelijk heeft men nu vernomen, dat de vorst de zaak niet goedgekeurd en de minister van binnenlandsche zaken aangemerkt heeft, dat zoodanig volksfeest met de besluiten van de Duitsche bondsvergadering strijdig was, en men slechts eene kerkelijke viering van den 14den September zou kunnen toestaan. « De volksvergaderingen zullen derhalve, dus schrijft men uit Kassel, alleen de bedehuizen vullen, en de leeraars de plaats der openbare volksredenaars vervangen. Nu onze geestelijkheid is over 't algemeen zeer constitutioneel gezind en opregt aan de staatsregeling verkleefd. Ook zal het ministerie niet kunnen beletten, dat de burgergarden, gelijk zij besloten hebben, zich op onderscheidene plaatsen, in uniform, tot gemeenschappelijke gastmalen vereenigen.»

Van den 19den September.

Wegens de verspreiding der cholera in de Nederlanden en zelfs in de Pruissische Rijnprovincien, bijzonder echter wegens haren voortgang Rijnopwaarts, heeft de groot-hertogelijke regering van Hessen maatregelen genomen, ten einde in de haven van Bingen een regelmatig onderzoek de te Berg komende vaartuigen, der manschap en der daarop zich bevindende waren in te voeren, en al het van besmetting verdachte te weren. In de haven te Mentz worden mede dergelijke voorzorgen genomen.

— Berigten uit Kassel, van den 16den, melden, dat het aandenken aan den dag der vestiging van de grondwet aldaar nu wel slechts in bijzondere kringen is gevierd; doch dat de ingezetenen niet te min 's avonds vrij algemeen hunne huizen verlicht hebben.

— Te Groszgerau heeft zich een genootschap van ongeveer 2000 personen vereenigd, ten einde in het aanstaande voorjaar commissarissen naar Noord-Amerika te zenden, om de vestiging eener Duitsche volksplanting aldaar voor te bereiden.

— Brieven uit Konstantinopel, van den 25sten Augustus, melden, dat de Turksche armee in Sijrie door gebrek, besmettelijke ziekten en eindelijk ook door desertie zoo veel geleden heeft, dat zij naauwelijks 12 of 15 duizend man meer sterk is en geheel buiten staat om de Egyptenaren het hoofd te bieden. Men meent, dat deze, behalve Aleppo, ook reeds Alexandrette en Adama bezet hebben en het laatste transport levensmiddelen voor de Turksche armee hun in handen gevallen is. *Hussein*-pacha was naar Koma teruggetrokken.

Brieven uit Syra melden, dat de Turksche vloot te Alexandrette geheel door de Egyptische zou geslagen zijn; doch men heeft geen grond om de echtheid dezer berigten aan te nemen.

BERLYN, den den September.

Z. M. de Koning heeft eergisteren aan den generaal-majoor *van Mercx*, benoemd tot Koninklijk Belgischen buitengewonen gezant bij het Pruissische hof, gehoor verleend en de geloofsbrieven van denzelven overgenomen.

Van heden af brengt de Pruissische Staats-Courant nu ook, even als de Oostenrijksche regeringsbladen, de berigten uit Braband onder de rubriek van *Belgie* en niet meer onder die van de *Nederlanden*, gelijk tot dus verre steeds plaats had.

ZWITSERLAND, den 10den September.

De Zwitsersche landdag heeft, ten einde de krijgsmagt van het bondgenootschap in dien staat te brengen, als voor de veiligheid van het vaderland vereischt wordt, onder anderen goed gevonden te bepalen: 1°. De bondgenootschappelijke standen hebben aan te schrijven, om de tot het bondgenootschap behoorende troepen, zoo van den eersten uittogt als van de reserve, zoodanig in gereedheid te houden, dat alle officiers-plaatsen volledig bezet, en de manschap, in elk opzigt, naar voorschrift der reglementen, zoo uitgerust zij, dat dezelve, op de eerste oproeping, dadelijk ter dienste van het vaderland kan gebruikt worden. 2°. Even zoo zullen de bondgenootschappelijke standen hunne landweer in gereedheid houden, en alle noodige voorzorgen nemen, waardoor de spoedige mobielmaking derzelve bevorderd kan worden. 3°. Het onderrigt der troepen van alle wapenen zal door bijeentrekking en oefening van kleinere of grootere scharen zoodanig volmaakt worden, als bij de militaire reglementen wordt verlangd.

PARYS den 17den September.

Voor de kamer der afgevaardigden wordt eene nieuwe fraaije en ruime zaal ingerigt.

Men zegt nog altijd, dat de wetgevende kamers tegen het begin van November zullen bijeengeroepen worden, hoezeer men er ook tegen opziet, uit hoofde de buitenlandsche zaken altijd nog in het onzekere blijven en de binnenlandsche niet verbeteren, zoodat men sterke aanvallen van den kant der oppositie te gemoet ziet.

De verwijdering tusschen den Koning en *Lafayette* blijft nog altijd bestaan, en zal misschien nog lang voortduren, uit hoofde zij onverzoen-

lijke beleediging is voortgevloeid. Zij hebben elkander wederkeerig van onwaarheid beschuldigd. De Koning heeft de beloften, welke hij tijdens de revolutie aan *Lafayette* op het stadhuis zou gedaan hebben, voor eene leugen verklaard; en *Lafayette* blijft nog altijd de waarheid van hetgeen hij gezegd heeft staande houden.

— Hertog *Karel* van Brunswijk blijft nog te Parijs, in weerwil der ontvangene aanschrijving om Parijs te verlaten. Hij veroorzaakt de politie veel moeijelijkheid. Deze heeft de wet omtrent de uitgewekenen op hem toegepast; terwijl de hertog, die eene pas heeft, beweert, dat hij niet tot deze klasse, maar tot de reizigers behoort. Twee der voornaamste afgevaardigden dienen hem van raad. De een heeft eenen scherpen brief aan den minister van binnenlandsche zaken, de tweede eenen niet minder scherpen aan den prefect van politie voor hem opgesteld. De brief aan den minister is in onderscheidene dagbladen geplaatst geworden. Beiden hebben hem aangeraden, om den prefect van politie voor het geregt te dagvaarden, en hem wegens misbruik van magt aan te klagen. — Hertog *Karel*, die gewoonlijk van het eene uiterste in het andere vervalt, betoont zich thans een voorstander van republikeinsche instellingen.

Een der dagbladen meldt, dat *Karel X* en zijn gezin zich, op dringende uitnoodiging van Keizer *Frans*, naar de Oostenrijksche staten begeven, om aldaar hun verblijf te vestigen.

— Sedert het ontstaan der cholera te Parijs tot den 31sten Augustus, zijn aldaar 18,000 personen aan deze ziekte gestorven. Dezelve is thans zoodanig aan het afnemen, dat men zich mag vleijen, dat zij weldra geheel zal ophouden.

LUIK, den 18den September.

Naar het aanzien en gedrag van den *Courrier de la Meuse*, moet hij, de voornaamste tolk van de priesterpartij in Belgie, bij den Pauselijken zendbrief, waarvoor hij anders allen eerbied betuigt, bijzondere onderrigtingen bekomen hebben, daar hij niet alleen het oproer, in dien brief zoo zeer veroordeeld, voor Belgie blijft verdedigen; maar ook eenen hevigen toon tegen de mogendheden, welke te Londen beraadslagen, blijft voeren, omdat deze de zaken van Belgie niet zoo behandelen, als de vrienden der revolutie dit verlangen.

— De generaal *Goblet* is tot minister van buitenlandsche zaken in Belgie benoemd, in plaats van den heer *de Muelenaere*. Men wil deze verandering van ministers daaraan toeschrijven, dat de Belgische gevolmagtigden thans over de schikkingen tusschen Holland en Belgie zouden onderhandelen; iets hetwelk de heer *de Muelenaere* aan de kamers beloofd had, dat niet geschieden zoude, alvorens het kasteel van Antwerpen was ontruimd.

BREDA, den 19den September.

(*Particuliere Correspondentie.*)

Uit deze vesting is dezen morgen uitgerukt eene sectie artillerie, die zich naar Prinsenhage begaf.

Den 19den bijgekomen drie cholera-zieken, hersteld 0, overleden 1, blijven in behandeling 14.

Den 20sten bijgekomen geen cholera-zieken, hersteld 4, overleden 1, blijven in behandeling 9.

Sedert den 17den zijn te 's Hertogenbosch twee nieuwe choleragevallen ontstaan, drie personen overleden en een hersteld, zoodat er geene meer in behandeling bleven.

ARNHEM, den 20sten September.

De hertogin *van Angoulême* is eergisteren te Ubbergen bij Nijmegen aangekomen, onder den naam van hertogin *van Marnes*. Zij zal aldaar, met haar gevolg, bestaande uit 18 personen, quarantaine houden en vervolgens de reis naar Duitschland voortzetten. De hertogin heeft haar intrek genomen op het kasteel Ubbergen, bij jonkheer *Dommer van Poldersveldt*.

Staat der Ziekte.

	Bijgekomen ziek.	Herst.	Overl.	In behand.
Te Rotterdam, den 18—19 Sept.,	10	1	5	61
Te Utrecht, den 20 Sept.,	20	13	4	85
Te Groningen van den 19 Sept.	9	17	5	86

Mengelwerk.

Iets over Luik.

(*Medegedeeld artikel*).

Qui bene distinguit qui bene docet! Wij hebben een geheel ander soort van *grieven* tegen onze Belgische ex-broeders, dan zij tegen ons hadden, of liever voorgaven te hebben. Des noods zouden *wij* er een manifest van kunnen maken, terwijl *zij* het hebben moeten achterwege laten, na het in der tijd met ophef te hebben aangekondigd, omdat hunne onhandige raddraaijers nog juist *zoo veel* oordeel hadden, als noodig was om te begrijpen, dat er niets goeds van hun gehouden gedrag en onzinnig geschreeuw te zeggen was. Maar die lien evenwel allen, zoo als men gewoon is te zeggen, over ééne kam scheerde, handelde, mijns inziens, verkeerd. Zij bestaan uit onderscheidene natien, die onderling niets gemeens hebben; en onder die natien onderscheidt er zich geene gunstiger dan de Luikenaren. *Die alleen* mogen spreken van oude vrijheden, constitutie, nationaliteit, en van al dat gene, hetwelk den staatsburger kenmerkt. Het *Luikerland* had, en behield staten of standen, tot dat het door *Frankrijk* overheerscht werd; het bezat nagenoeg dezelfde grondwettige instellingen, als het stift van *Utrecht* in vroegeren tijd: geestelijkheid adel en de steden. Reeds in 1253 bezat de stad *Luik* het regt om haren magistraat te kiezen. *Luikerland* behoorde direct tot het Duitsche rijk, en was nimmer vereenigd met de overige Belgische provincien.

Toen men Keizer KAREL V den raad gaf, om ook het wereldlijk beheer van het bisdom *Luik* in te slokken, zoo als hij het bisdom *Utrecht* verkregen had, nadat het door oorlogen en onlusten was uitgeput, antwoordde hij: *Ik heb de Luikenaren liever tot goede buren, dan tot kwade onderdanen.* Het laatste beduidde niets tot hun nadeel, maar strekt hun integendeel tot eer; want de dwingeland, die gedurende zijn leven, alleen in de *Nederlanden*, zijn gebeugeland [illegible] menschen door beulshanden liet omkomen, omdat, zoo het heette, zij niet regtzinnig in het geloof waren, — hij, de veinsaard, die voor de bevrijding van den Paus liet bidden, toen hij zelf hem gevangen hield, zeide deze woorden, uit overtuiging dat de Luikenaren te veel karakter hadden, om hunne grondwettige instellingen te laten verguizen, en zich aan onbepaalde willekeur te onderwerpen. Het was dus in zijnen mond voor hem eene lofspraak. Onze voorouders hebben aan zijnen zoon PHILIPS II dezelfde goede opinie trachten in te boezemen.

Niettemin hadden de Luikenaren ook van elders den naam van ongemakkelijk; het zoude evenwel moeijelijk zijn om aan te toonen, waar, en wanneer zij gelijk of ongelijk hadden, maar zeker is het, dat hunne aanvoerders meest altijd de schuld hadden van hunne onlusten. Hun laatste geschiedschrijver, de baron DE WILLENFAGNE D'ENGENHAUS, zegt daarvan: « ontstond er eene revolutie te *Luik*, het waren altijd de « *burgemeesters* dier stad, die dezelve hadden aangelegd, of er de voor- « naamste rol in speelden. Ontstond er burger-oorlog onder ons, dan « waren het dezelfde burgemeesters die er aanleiding toe gaven of het « vuur uitbreidden, in plaats van het te blusschen, zoo als zij zouden « hebben kunnen doen; ontstond er een oproer, — het waren almede « dezelfde burgemeesters, die, onder voorwendsel van de privilegien van « het volk of om misbruiken te keer te gaan, het volk opstookten, en « zich aan het hoofd der Luikenaren stelden, om hen *onder eigen* « *dwang te brengen.*»

Hunne onlusten van 1796 waren eeniglijk en alleen het werk van 10 à 12 personen, die, alle anderen daaruit werende, de *ridderschap* uitmaakten, en die *speelhuizen* te *Spa* wilden oprigten, zonder toezigt van de politie van den souverein, niet zonder verdenking, van op de profijten van het valsch spelen te speculeren.

Men ziet het, wanneer de *voornamen* zich zoo gedroegen, was het volk slechts een instrument; en velen zullen zich aan deze aanhalingen ergeren, want er is een slag van menschen, dat zich verbeeldt, dat niemand de geschiedenis raadpleegt, en dat ons wil diets maken, dat adellijken maar vooral priesters een zeker nahaaksel van engelen zijn, en geen kwaad kunnen bedrijven, terwijl die onverbiddelijke geschiedenis ons leert, dat de *middelstand nooit, maar de minderen altijd, alleen en uitsluitend op aanhitsing of door bedrog van adel en geestelijkheid, tot buitensporigheden oversloegen.*

Maar om wederom op den tekst te komen: de Luikenaren waren *een volk*, en wel een in vele opzigten achtinswaardig volk, het eenige volk, dien naam waardig, dat zich onder de Belgen bevindt. Zij waren de eenige, die ter goeder trouw dwaalden in 1830, en zich lieten medeslepen; hunne militairen, zeker de besten, onder de Belgen, bleven het langst getrouw, zij vermoordden onze landgenooten, hunne wapenbroeders, niet, zoo als de overigen deden.

Hunne geographische ligging dwingt hen tot verbroedering met ons, niet *als landgenooten*, want taal, gewoonten, zeden en godsdienst verzetten zich, immers voor als nog, hiertegen, maar *als bondgenooten.* Wij kunnen hun het belangrijkst zoo niet het eenigste *debouché* leveren. Naar *Frankrijk* hebben zij, stroom-opwaarts, geene geschikte gelegenheid; hunne steenkoolen worden in Belgien door andere verdrongen; hunne fabrikanten ondervinden aldaar groote concurrentie, en zijn uit *Duitschland* en *Frankrijk* uitgesloten, door tolstelsels. Zij zien dat in, en het is geen wonder, dat zij het inzien. Men zegge niet, *sero sapiunt Phryges*, want het is immers beter laat dan nooit; en het is en blijft waar, dat zij schandelijk bedrogen zijn, en, men vergeve het mij, is er wel alles gedaan, wat gedaan had moeten worden, of gedaan had kunnen worden, om die misleiding voor te komen, of tegen te gaan, en den goedgezinden moed in te boezemen?

Dat zij het inzien, blijkt onder anderen uit eenen brief, te vinden,

in het dagblad *l'Industrie*, te *Luik* uitkomende, van den 4den dezer, waarin zuivere waarheid wordt gesproken, en aangetoond, hoe buitensporig dwaas men is geweest, om, na in vroegeren tijd eene omwenteling gemaakt te hebben, om het eigen priesterjuk af te werpen, men er nu eene heeft gemaakt, in het belang van de Brabandsche priesters, die eene revolutie eindigen moet, met den ondergang, van alle hunne middelen bestaan. Er wordt dan ook ronduit gezegd, dat het beter ware, zich af te scheiden van provincien, waar men nooit andere betrekkingen mede gehad heeft, dan die van goede nabuurschap, en eene alliantie te zoeken, meer overeenkomstig met de ligging van het land, voordeeliger voor den afvoer van allerhande producten, en misschien meer overeenkomstig *avec leurs vielles affections.*

Dit laatste maakt de bedoeling eenigzins, en misschien wel met opzet, duister; ik geloof evenwel, dat hier volstrekt niet op eene vereeniging met Frankrijk gedoeld wordt, maar dat *alliantie*, *voordeeliger voor den afvoer van allerhande producten*, als met den vinger op Holland wijst. En in waarheid, wat zoude beletten om daartoe te geraken? Kunnen de zwarigheden in deze wel zeer groot zijn? Het is in de tegenwoordige staatkunde van *Europa* een *regt* geworden, om zich van een land af te scheiden; de mogendheden hebben dat regt evenzeer erkend, zonder er bij te voegen, dat van dit regt, maar eene enkele keer zou mogen gebruik gemaakt worden. Om met ons Westen vereenigd te worden, zoo als voorheen, dit is moeijelijk, zoo niet onmogelijk, ik heb dit reeds boven gezegd; maar het ligt in den aard der zaak, dat wij hen als bondgenooten, kunnen aannemen, wanneer zij het ons vroegen; en zoude het dan onmogelijk zijn, om het oude Prinsdom van *Luik* te doen herleven, onder de Souvereiniteit van onzen Koning, hunnen Wettigen Vorst, met eene grondwet, gewijzigd naar hunne eigene behoeften en onder het beheer van eenen stadhouder, zijnde een lid van het koninklijk huis? Waarom zoude dat Prinsdom *Luik* zich niet met ons kunnen verstaan, en door gunstige bepalingen, ten aanzien der grenzen als anderzins, ons noopen tot wederkeerige gunstige overeenkomsten, waardoor de steenkolen en andere producten van onze nieuwe naauw met ons vereenigde bondgenooten, zekere voorregten en daardoor een gewis verbruik in ons land zouden verkrijgen? Ik zie niet ééne enkele reden hiertegen, én in het belang der Luikenaren én in ons eigenbelang. Maar ééne *conditio sina qua non* zouden wij van onzen kant kunnen stipuleren, het betreft het ter zijde stellen van hunnen *meineedigen* bisschop *avec son coeur Belge*, zoo als hij zich zelven bij zekere gelegenheid genoemd heeft, voor welke bekentenis wij hem dank zeggen, want als landgenoot hadden wij hem, sedert hij openlijk voor zijne meineed en land- en vorstverraderij is uitgekomen, reeds voor lang *geroieerd* en *afgevoerd.* Maar ik geloof, dat men dit gerust aan de Luikenaren zoude kunnen overlaten. Zij plegden in vorigen tijd wel weg te weten met hunnen prins bisschop, die gewoonlijk nog van andere soort was dan VAN BOMMEL; van den banneling TIELEMANS, hunnen zoogenaamden gouverneur, en soortgelijk addergebroedsel behoef ik niet te spreken. Want die zouden wel zorgen, dat zij niet weggejaagd wierden: *il vaut mieux prevenir que d'être prevenu* zouden zij denken, of liever zoude hun geweten hun toeroepen; dus die gingen van zelfs over de grenzen. Mij dunkt dus, opdat ik eindige, dat er voor de Luikenaren geen betere keus te doen valt: willen zij niet en verkiezen zij met de Brabanders en Vlamingers, die zich zelven niet helpen *kunnen,* in compagnieschap te verhongeren, of willen zij hunne hoop vestigen op de Franschen, die hen niet helpen *mogen* — zij moeten het weten: *de gustibus non est disputandum.*

Niemand ergere zich over deze bij mij opgekomene gedachten; ik meen vrijheid te hebben om mijn gevoelen te zeggen, maar dring het daarom niemand op; wil men er niet van gediend zijn, het is mij wel, mits men maar iets beters in de plaats stelle, en er eens een einde aan de zaak kome. De protocollen-fabriekanten te *Londen*, wier zaak het eigenlijk is, schijnen er geen gat meer in te zien; hunne *onherroepelijke*, doch telkens wederom *veranderde* en *gewijzigde* besluiten en uitspraken toonen dit middagklaar. Het koningrijk *Belgie*, *qua talis*, schijnt hoe langer zoo meer eene staatkundige hersenschim te zijn; *Noord-Nederland*, zoo als het door de Londensche conferentie omschreven is, beweert men, dat als koningrijk ook geene genoegzame zekerheid van duurzaam bestaan oplevert; restauratie, herstelling van het oude Koningrijk der *Nederlanden*, mag ook niet wezen; inlijving van *Belgie* met *Frankrijk*, ook niet! maar wat dan? Zoo als het nu is, kan het toch niet blijven. Schiet er dan wel iets anders over dan VERDEELEN?? En hiermede basta! —

Beoordeeling.

Om eene zaak wel te kunnen beoordeelen, moet men haar in haren geheelen omvang kennen. En toch, leert de dagelijksche ondervinding ons, dat over de meeste zaken een beslissend oordeel geveld wordt, zonder volkomene, dikwijls en doorgaans zonder eenige wezenlijke kennis, en op dat oordeel de napraterijen van vele anderen zich niet zelden gronden. Dit geldt, onder anderen, ook van het in *Frankrijk* zoo veel geruchts en zelfs opgang gemaakt hebbende St. Simonismus. Het kon ons derhalve niet dan hoogst welkom zijn, het wijsgeerig, ordelijk en welberaden oordeel van den geleerden BRETSCHNEIDER, te *Gotha*, uit het Hoogduitsch in onze moedertaal overgezet, en bij den boekhandelaar CAMPAGNE te *Tiel* verkrijgbaar gesteld, te zien; eene beoordeeling, die ons in staat stelt, de grondregelen dier nieuwe leer in derzelver verband te leeren kennen en aan rede en christelijke godsdienst te kunnen toetsen; of liever om dien toets, door den geleerden schrijver zelven ons voorgelegd, aan onze eigene bevindingen te onderwerpen. In drie afdeelingen is gezegd overzigt behandeld. De *eerste* stelt ons de staatkundige en godsdienstige begrippen der Simonisten voor; de *tweede* behelst eene beoordeeling dier begrippen; de *derde* eene uiteenzetting van den toestand des christendoms in den tegenwoordigen tijd.

De in 1760, uit een beroemd Fransch geslacht, geboren graaf SAINT-SIMON schijnt de eerste denkbeelden voor zijn leerstelsel ontleend te hebben uit de beschouwing der Noord-Amerikaansche vrijheid, aan welker verdediging hij reeds als jongeling van 17 jaren, onder LA FAIETTE, deelnam. Het zien van eenen staat, vreemd aan alle leenstelsel, aan de kerkelijke bepalingen, het onderscheid in standen en de staatkundige inrigting van *Europa*, en zich eenig en alleen vestigende op den grondslag van nijverheid (*industrie*) of koophandel (*gewerbe*), schijnt zijnen geest opmerkzaam gemaakt te hebben op de nijverheid, als het voornaamste middel eener beter ingerigte maatschappij. Zijne theorie over dit denkbeeld poogde hij meer en meer te beschaven en stelde haar vervolgens in onderscheidene geschriften voor. Eerst vonden deze theoretische bespiegelingen weinig bijval, zoo dat het vermogen van onzen graaf weldra versmolt en hij tot armoede verviel. Intusschen ontbrak tot nog toe aan zijn plan, om de nijverheid als toekomstigen grondslag der maatschappij, in de plaats van het verouderde en ten ondergang neigende catholicismus te stellen, eene godsdienstige verbindtenis. Deze daarmede te vereenigen was de laatste werkzaamheid, waartoe hij zich bepaalde, getuige zijn *nouveau christianisme*, door hem uitgegeven, waarin hij zijne inrigting der maatschappij vooreerst nog als volmaking des christendoms voordroeg. Hij stierf kort hierop in Mei 1815, omringd van leerlingen, aan wier zorg hij de verdere uitbreiding zijner hervormings-denkbeelden opdroeg. Deze leerlingen droegen eerst de leer huns meesters in het tijdschrift den *Producteur*, vervolgens in 1829 in den *Organisateur*, daarna in 1831 in de *Globe* voor, benevens in andere door hen uitgegeven geschriften. Zij hielden bovendien openbare voorlezingen te *Parijs*, *Lyon*, *Bourdeaux*, *Toulouse*, *Rouen* en andere steden van *Frankrijk*; terwijl zij daartoe vergeefsche pogingen aanwendden in *Brussel*, *Luik*, *Gent* enz. Dat de ijver tot voortplanting dezer nieuwe leer dadelijk hevige tegenkantingen ondervond, laat zich ligtelijk vermoeden. Getuige de vloed van geschriften, daartegen uitgekomen.

Volgens het Simonismus is GOD in zijne levende eenheid *Liefde* en in de wijze van zich te openbaren, uit een geestelijk oogpunt beschouwd, *verstand* en *wijsheid*; uit een stoffelijk oogpunt beschouwd, waarmede de natuur overeenstemt, *sterkte* en *schoonheid.* De mensch (man en vrouw) is een, gevolgelijk gelijk in regten; zijne bestemming is om onophoudelijk in God op te wassen door vordering in *wetenschappen*, *godsdienst* en *nijverheid.* Het doel der menschelijke werkzaamheid in huisgezin, steden, de vereeniging van meerdere steden en de kerk is *de verbetering van den mensch door den mensch;* de stoffelijke arbeid in de maatschappij heeft ten doel *het gebruik en de versiering van den aardbol.*

De drieledige strekking der menschheid naar *verstand*, *liefde* en *sterkte* duidt drie klassen van werkzaamheden aan: 1º. *de godgeleerdheid:* 2º. *de godsdienst of staatkunde*, en 3º. *de eerdienst of de nijverheid.* De maatschappelijke priesterheerschappij bestaat diensvolgens uit *geleerden*, *priesters* of bestuurders en *nijveren* of *practici.* De maatschappelijke priester omvat in zijne liefde alle soorten van wezens. Van hem moet alle werkzaamheid uitgaan; hij is de grondslag en band der kerkelijke regering. Hij staat aan het hoofd der opvoeding; hij begeeft bedieningen, of ontneemt ze, terwijl hij aan elk zijn aandeel in liefde, aanzien en rijkdommen toedeelt, waarop bekwaamheden aanspraak geven, Het middel, waartoe de menschen tot bekwaamheid worden opgeleid, is de *opvoeding.* Zij is tweeledig, algemeene en bijzondere. Tot de eerste behooren voornamelijk *de leerrede* en de *biecht* of het vertrouwelijk onderwijs; tot de laatste de kennisneming van natuurlijke geschiktheid en het aanwenden van middelen, om die geschiktheid te ontwikkelen; zij grondt zich op *theorie* en *praktijk.*

De priester heeft bij de uitoefening zijner bediening de *kunstenaars* tot bedienden. De drie hoofdvakken der kunst hebben betrekking op het leerstelsel door de dichtkunst het gezang en de muzijk; op de godsdienst door de welsprekendheid; en op de godsvereering door de schilder-, bouw- en beeldhouwkunst.

De maatschappij is in haar geheel de eigenlijke bezitster van alle rijkdommen, die bestuurd worden door eene in het middelpunt geplaatste *centraalbank* of oppersten raad, uit de geschiktste lieden gekozen, die in alle behoeften der werkzame klasse voorziet. Alle erfregt, ten behoeve van bijzondere personen, vervalt hierdoor; dewijl alle bezittingen tot den staat moeten terug komen, en de staat de eenige erfgenaam is ten algemeenen behoeve.

Men heeft het Simonismus de veelwijverij te laste gelegd; maar deze aantijging is valsch. De Simonisten leeren, even als de christenen, dat een man slechts aan ééne vrouw verbonden mag zijn; maar dat de vrouw dezelfde aanspraak op wereldlijke en geestelijke ambten en bedieningen heeft als de man.

Al deze en meer bijzondere grondstellingen worden door den geleerden BRETSCHNEIDER aan rede en wijsbegeerte getoetst en dienovereenkomstig beoordeeld, of liever als onbestaanbaar, ondoeltreffend en onbruikbaar veroordeeld: *vooreerst* als staatkundige grondregelen ter bevordering van nijverheid; ten *tweede* als grondregelen van wijsbegeerte en godsdienst; ten *derde* in verband met het christendom, het catholicismus en protestantismus.

Wij kunnen niet ontveinzen deze geheele beoordeeling met genoegen gelezen en hier en daarde verstandige, menschkundige en gezonde wederleggingen van den schrijver verrassend gevonden te hebben; terwijl het geheel niet dan van eene nuttige en ophelderende strekking zijn kan voor elk, die gezegd werkje in handen neemt, hetgeen bovendien in eenen bevattelijken, vloeijenden stijl, eenige weinige frases uitgezonderd, geschreven en vertaald is, en ongetwijfeld zijne lezers rijkelijk vinden zal, voornamelijk onder degenen, die van het gerucht gemaakt hebbende stelsel des graven ST. SIMON en zijne volgelingen meer bijzondere kennisneming verlangen.

Letternieuws.

Staat en Geschiedkundig Overzigt van de Belgische omwenteling, 1830—1831; *in betrekking tot het Oude Nederland; door* F. J. HALLO. *Opgedragen aan Z. K. H. den Prins van Oranje. Te 's Gravenhage bij* J. P. BEEKMAN.

Meer bijzonder door het onlangs aangekondigde werk, getiteld: « *Staatkundige handelingen der Londensche conferentie*, enz.,» opmerkzaamgemaakt op andere werken van den schrijver, hebben wij met belangstelling het opgenoemd *Staat- en Geschiedkundig Overzigt* gelezen, en hetzelve bevonden te zijn eene hoogst belangrijke bijdrage tot de geschiedenis onzes Vaderlands.

Hetzelve geeft in de korte en goed gekozene inleiding een overzigt van de laatste gebeurtenissen, die de vereeniging der beide landen, *Holland* en *Belgie*, zijn voorafgegaan, en op dezelve betrekking hebben gehad; tevens een verslag van de oorzaken, die hebben medegewerkt tot het voeden van den wrevel en het miskennen der onder de Nederlandsche regering genotene weldaden, waardoor eindelijk de oproervlam in *Brussel* uitbarstte, en de leer van den opstand tegen en afval van het wettig gezag openbaar werd gepredikt.

Het werk zelf houdt de gebeurtenissen in, door dien opstand ontstaan, en wel van den 25sten Augustus van 1830, tot op den eersten dag dier zelfde maand van 1831. Ten einde dezelve geregeld voor te stellen, heeft de schrijver die geschiedenis verdeeld in 2 perioden (tijdvakken). De *eerste periode*, van het begin des opstands, tot op het bombardement der stad *Antwerpen; de tweede*, van dat bombardement, tot op het besluit des Konings, om de regten van *Oud-Nederland* met de wapenen te handhaven, door de middelen van dwang ten uitvoer te leggen, zelve door de conferentie te *Londen* bepaald voor het geval, dat de Belgen de lang ontworpene en door de vijf mogendheden onherroepelijk verklaarde grondslagen van afscheiding mogten blijven verwerpen.

Het werk beantwoordt aan deszelfs titel; het is een overzigt dier gebeurtenissen, en daarop gevolgde staatkundige berekeningen, welker voorbeeld, in ondankbaarheid nooit grooter, en in andere hoedanigheid vergeefs in de jaarboeken der diplomatie zal gezocht worden. Kort verhalende die gebeurtenissen en eigenaardig geschetst die gevechten, voorgevallen in dat tijdvak, is de stijl daarin krachtig en gespierd, aangaande Europa's aan den dag gelegde staatkunde, mitsgaders die der Nederlandsche regering, in tegenstelling van het opgeworpene bestuur in *Belgie*.

Het werk is eigenlijk eene geheele aaneenschakeling, eene korte, doch zeer volledige beschrijving van den geheelen gang van zaken. Behalve de veel meerdere waarde, die wij aan hetzelve hechten, zoo omdat de schrijver de gelegenheid heeft gehad, officiele stukken te raadplegen, (waarvoor hij dan ook in deszelfs voorrede zijnen dank betuigt), als om de regelmatige voorstelling zelve, is het zeker, dat alle, tot dus ver, nopens de laatste treurige gebeurtenis voor ons Vaderland, geschrevene werkjes, vooral als blootelijk geschiedkundig beschouwd, als het ware verzinken in dat staat- en geschiedkundig overzigt.

Uitgezonderd ééne enkele drukfout, die wij moeten opzoeken, laat dit werk, wat de zuiverheid der taal betreft, niets te wenschen overig. Op bladzijde 89 is eene fout, die zelfs den schrijver blijkbaar in het oog moet loopen. Nadat de gebeurtenis en in de eerste periode zijn afgehandeld, en dus ook de aanleidende oorzaken, en het krachtdadig ten uitvoer leggen van het bombardement, in de laatste dagen van October 1830, zegt hij: « Alzoo werden dan in het korte tijdsbestek van *eene* maand, zeven Belgische gewesten afvallig, die vijftien jaren lang, door den Koning en de verbindtenis met het *Oude Nederland*, enz.» Dit behoort te zijn: *twee* maanden, dewijl de opstand in Augustus uitbarstte.

Het werk verdient indedaad aanbeveling. Drukker en uitgever hebben, zoo door juistheid en netheid, als in de billijkheid van den prijs (*f* 2-50) het hunne bijgedragen. Wij hopen, dat de heer HALLO het vervolg op dit zijn werk met dezelfde naauwgezetheid en onpartijdigheid zal ten uitvoer leggen, welke ons in het onderhavige is voorgekomen, en zoo zeer voor hetzelve heeft ingenomen. Ook hij heeft hiermede zijnen tijdgenooten en de nakomelingschap eene onmiskenbare dienst bewezen. Dat zoodanig vervolg evenzeer uit officiele bronnen zal worden geput, valt wel niet te betwijfelen; en wij zien hetzelve verlangend te gemoet.

Wij eindigen deze korte beoordeeling met eenige zinsneden, voorkomende aan het slot van dit werk, en zeggen met den geachten schrijver: « Groote gebeurtenissen, gekenmerkt door gevaar en opoffering, laten, even den standvastigen strijder, na doorgebragt leed, vaak heerlijke uitkomsten achter. De ondankbaarheid der Belgen doet voor het *Vereenigde Nederland* — hoe rampzalig thans ook, hoe uitgeput door het brengen van nooit overtroffen offers — achter de zwarte wolken, waaruit de donder hevig op hetzelve losbarstte, en dreigde te verpletten, een te lang ontbeerd licht rijzen: het heeft niet meer met den handel strijdige begrippen, met andere zeden, gewoonten en taal te kampen; in de zalen der staatsvergaderingen zal niet meer de strijd tusschen toegeefelijke opoffering en de met Hollands belang nadeelige, menigmaal met aanmatiging gedane, eischen gevoerd worden; het herneemt de plaats, die het, weleer luisterrijk, bekleedde: het kan zelfstandig blijven!

R.

Prijs-Courant van Effecten.

Amsterdam, den 20sten September.

			gesl.				gesl.
N. Werk. Schuld	43	à $43\frac{1}{2}$	$43\frac{3}{8}$	S. Perp. rente Par.		à	
» Uitgest. dito	$\frac{7}{8}$	à $\frac{15}{16}$		» Dito Amsterd.	$51\frac{1}{2}$	à $52\frac{1}{2}$	[illegible]
» Kans-Biljetten	16	à $16\frac{1}{2}$	$16\frac{1}{4}$	» Obl. te Londen	$30\frac{1}{2}$	à 31	[illegible]
» Amort. Sijnd.	$72\frac{1}{4}$	à 73	$72\frac{3}{8}$	» Uitgest. schuld	$7\frac{1}{2}$	à $7\frac{3}{4}$	$7\frac{5}{8}$
» Dito dito	$56\frac{3}{4}$	à 58	$57\frac{7}{8}$	O. Obl. Ween. bank	89	à $89\frac{1}{2}$	$89\frac{1}{4}$
» Losrenten dito		à		» Dito	74	à $74\frac{1}{2}$	
» Oorlogslasten	$90\frac{1}{4}$	à $90\frac{3}{4}$	$90\frac{1}{2}$	» Cert. *Goll.* en Co.		à	
» Schatkistbiljet.	$98\frac{3}{4}$	à $99\frac{1}{4}$	99	» Obl. Metalliek	85	à $85\frac{1}{2}$	$85\frac{1}{4}$
» Dito	$98\frac{3}{4}$	à $99\frac{1}{4}$	99	» Idem Londen		à	
» Dito		à		» Bank-Actien *f*		à	
» Neg. 1831 6 pCt.	$95\frac{3}{4}$	à $96\frac{1}{4}$	96	» A. *f* 100 *Roths.*		à	
» Dito 1832 5 pCt.	82	à $82\frac{3}{4}$	$82\frac{5}{8}$	» Dit. *f* 250 dito		à	
» Handelmaats.	86	à $86\frac{3}{4}$	$86\frac{1}{2}$	Pruissische loten	92	à $92\frac{1}{2}$	
F. Inschrijving	69	à $69\frac{1}{2}$	$69\frac{3}{8}$	N. Cert. *Falconnet*	$75\frac{1}{2}$	à 76	$75\frac{3}{4}$
» Dito Certific.		à		» Dito Londen		à	
R. Obl. *Hope en Co.*	96	à $96\frac{1}{2}$	$96\frac{1}{4}$	D. Neg. Londen		à	
» Dito 1828 en 1829	$97\frac{1}{2}$	à 98	$97\frac{7}{8}$	E. Geconsolideerde	$84\frac{1}{2}$	à 85	$84\frac{3}{4}$
» Inschrijving	$61\frac{1}{4}$	à $61\frac{1}{2}$	$61\frac{3}{8}$	B. Neg. 1824		à	
» Dito Certificat.		à		G. Obligatien	$21\frac{1}{2}$	à $23\frac{1}{2}$	
» Ct. Hamb. Adm.	$87\frac{1}{2}$	à $87\frac{3}{4}$	$87\frac{5}{8}$	» Mexico		à	
» Dito Negot. 1831	$87\frac{1}{4}$	à $87\frac{3}{4}$	$87\frac{1}{2}$	P. Aand. Neg. 42 m.		à	
» Te Lond. geneg.		à		A. Aand. Neg. 1sted.		à	

Begin beurs waren de prijzen der fondsen flaauw; op het laatst zijn dezelve echter wat opgegaan en iets beter gebleven.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 20 Sept. 0 El 8 Palm 0 Duim.; gewassen 0 Duim; gevallen 5 D.
Den 21 dito 0 El 8 Palm 0 Duim.; gewassen 0 Duim; gevallen 0 D.

Den 18den September is op het Loo voorspoedig bevallen van eene DOCHTER, de Hoog Geboren Vrouwe *C. S. J. A. GRAVINNE VAN RECHTEREN*, geboren *BARONNESSE VAN HARDENBROEK*.

Ten Huize ANGERESTEYN, onder ARNHEM, overleed op den 17den September 1832, in den hoogen ouderdom van ruim 88 jaren, de Wel Geboren Wel Edele Gestrenge Heer Mr. *WILLEM ENGELBERT ENGELEN*, in leven *Lid van de Provinciale Staten in Gelderland en Raad der Stad Arnhem.*

§ † † De Notaris *DE KRUIJFF*, te *Brummen*, zal, namens zijne principalen, op den 10den en 24sten October 1832, 's voormiddags om 11 ure, in het logement *het Kromhout* aldaar, publiek op hoogen doen inzetten en finaal verkoopen, een uit den grond nieuw gebouwd HEEREN-HUIS, waarin 6 behangen Boven- en Beneden KAMERS, DIENSTBODEN KAMER, KEUKEN, KELDER en verdere vereischte; voorts HOOIBERG, STALLINGEN en aangelegen TUIN en BOUWLAND te zamen groot ongeveer 1 Bunder 40 Roeden, zeer aangenaam te *Brummen* aan den straatweg gelegen, benevens nog eene nabij gelegen WEIDE, groot 3 Bunders. — Waaromtrent informatien zijn te bekomen bij den voornoemden Notaris. — Brieven franko.

§ † † TE KOOP: eene groote kwantiteit UITGELOOGDE ZEEPKALK, zeer geschikt voor Glsblazerijen, Metzelwerk en bemesting van Landerijen; te bevragen aan de Zeepziederij te *Zalt-Boemel*. Brieven franko.

§ † † Een ENGELSCH RYPAARD, zonder gebreken, zes à zeven jaren oud, zijnde een vos, zeer sterk, en graag in het eten na zware fatigues. Te bevragen bij *H. DE ROOS*, Kastelein aan *Middachter Steeg*, bij *Arnhem; brieven franko.*

NB. Bij *A. DE BRUIN*, in den MANUFACTUUR- en BEDDEN-WINKEL, in de Oeverstraat, te *Arnhem*, Gedelegeerde van de 1ste Klasse, bij wien in de 154ste K. N. L. de kapitale prijs van *f* 25,000, in de 155ste de hoogste prijs van *f* 100,000 en in de 156ste Loterij de *f* 20,000 en meer andere prijzen getrokken zijn, zijn weder voor de 157ste K. N. L. te bekomen Heele en gedeelten van Loten voor alle klassen à *f* 69 per lot; in koop voor de 1ste klasse à *f* 14; in huur à *f* 4 per lot. De trekking der eerste klasse begint op den 8sten October 1832.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.